
AUTOREFERAT

DR AGNIESZKA RUMIANOWSKA

1 CZERWCA 2023
AKADEMIA MAZOWIECKA
PŁOCK

Spis treści

I.	POSIADANE DYPLOMY, STOPNIE NAUKOWE	2
II.	INFORMACJA O DOTYCHCZASOWYM ZATRUDNIENIU W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH	2
III.	DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA – CHARAKTERYSTYKA ILOŚCIOWA	3
IV.	OBSZARY ZAINTERESOWAŃ I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH	4
4.1.	Edukacyjne konteksty kultury popularnej ze szczególnym uwzględnieniem nauczania i uczenia się języków obcych	4
4.2.	Fenomen języka w aspekcie glottodydaktycznym (w tym również filozoficznym, psychospołecznym i historycznym)	6
4.3.	Problematyka konfliktów (interpersonalnych, społecznych, wewnętrznych) w ujęciu psychopedagogicznym, kulturowym i egzystencjalnym	8
4.4.	Rozwijanie kompetencji społecznych i komunikacyjnych	11
4.5.	Zagadnienia egzystencjalne (szeroko rozumiane) w ujęciu pedagogicznym	13
V.	GLÓWNE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE	15
5.1.	Problematyka i główne założenia monografii.....	15
5.2.	Wyniki badań empirycznych.....	21
5.3.	Ocena całościowa rozprawy habilitacyjnej.....	25
VI.	INNE FORMY AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ	26
6.1.	Granty i projekty badawcze.....	26
6.2.	Konferencje krajowe i zagraniczne	27
6.3.	Wykłady gościnne	28
6.4.	Udział w seminariach i członkostwo w towarzystwach naukowych.....	29
6.5.	Staża naukowe.....	30
VII.	OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE I ORGANIZACYJNE	31
7.1.	Działalność w zakresie popularyzacji nauki	31
7.2.	Działalność w zakresie organizacyjnym	32
7.3.	Działalność w zakresie dydaktycznym.....	34
VIII.	NAGRODY I WYRÓŻNIENIA	35
	PODSUMOWANIE	36

I. POSIADANE DYPLOMY, STOPNIE NAUKOWE

- Dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa; specjalność: glottodydaktyka (2006), Uniwersytet Warszawski; Temat rozprawy doktorskiej: *Współczesna kultura popularna w nauczaniu i uczeniu się języków obcych. Muzyczny wideoklip*. Promotor: prof. dr hab. Elżbieta Zawadzka-Bartnik;
- Dyplom magistra filologii germańskiej, kierunek: filologia germańska, Wydział Neofilologii (1995), Uniwersytet Łódzki;
- Dyplom ukończenia studiów podyplomowych w zakresie *Konfliktów w rodzinie i mediacji rodzinnych* (2013), Uniwersytet Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie.

II. INFORMACJA O DOTYCHCZASOWYM ZATRUDNIENIU W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH

- 2017 - do chwili obecnej: adiunkt na Wydziale Nauk Humanistycznych i Informatyki w Akademii Mazowieckiej w Płocku;
- 2006 - 2016 - starszy wykładowca na Wydziale Nauk Humanistycznych i Społecznych Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku;
- 01.10.2016 - 28.02.2017 - wykładowca w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego (umowa zlecenie);
- 2000-2005 - asystent w Instytucie Neofilologii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku;
- 1998-2000 - wykładowca w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Płocku;
- 1996-1997 - nauczyciel w Liceum Ogólnokształcącym im. S. Małachowskiego w Płocku;
- 1995-1996 - lektor języka niemieckiego na Politechnice Warszawskiej w Płocku.

III. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA – CHARAKTERYSTYKA ILOŚCIOWA

Na mój dorobek naukowy po doktoracie składają się następujące pozycje:

Rodzaj publikacji	Liczba publikacji	Liczba punktów (zgodnie z kryteriami określonymi przez ministerstwo w roku publikacji)
<i>Monografie</i>	1	120
<i>Członkostwo w redakcjach naukowych</i>	4	33
<i>Rozdziały w monografiach naukowych</i>	6	62
<i>Artykuły w czasopismach naukowych</i>	20	543
<i>Recenzje</i>	8	8
Ogółem		766

- Artykuły publikowałam w czasopismach: Educational Philosophy and Theory, Kwartalnik Pedagogiczny, Chowanna, Studia Edukacyjne, Forum Pedagogiczne, Kwartalnik Edukacja, Kwartalnik Neofilolog, Praca Socjalna, Pedagogika Rodziny, Studia z Teorii Wychowania, Seminare. Poszukiwania Naukowe.
- W 18 artykułach jestem jedyną autorką, w dwóch mój udział procentowy wynosi 90%.
- Jeden z artykułów pt. *Pedagogika egzystencjalno-personalistyczna. Zarys problematyki* otrzymał pozytywne recenzje i został przyjęty do druku w czasopiśmie *Studia z Teorii Wychowania*.
- Opublikowałam 5 publikacji w języku angielskim i 2 publikacje w języku niemieckim (w tym jedną przed doktoratem).
- Jeden z moich artykułów został opublikowany w czasopiśmie z Listy Filadelfijskiej *Educational Philosophy and Theory* wydawanym przez Taylor & Francis (Impact Factor na poziomie 2.054; 2022/23), indeksowane w Web of Science i w Scopusie.
- Sumaryczny wskaźnik Impact Factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania, wynosi 0,95.
- Liczba cytowań publikacji według dostępnej bazy Google Scholar wynosi 23.
- Indeks Hirscha opublikowanych prac, według dostępnej mi bazy Google Scholar, wynosi 2.

IV. OBSZARY ZAINTERESOWAŃ I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH

Największa część mojego dorobku naukowego lokuje się w problematyce zagadnień filozoficzno-pedagogicznych. Pozostała jego część usytuowana jest w obszarze glottodydaktyki i językoznawstwa. W procesie rozwoju naukowego zajmowałam się czterema obszarami badawczymi:

- edukacyjnymi kontekstami kultury popularnej ze szczególnym uwzględnieniem nauczania i uczenia się języków obcych;
- fenomenem języka w aspekcie glottodydaktycznym (w tym również filozoficznym, psychospołecznym i historycznym);
- problematyką konfliktów (interpersonalnych, wewnętrznych, społecznych) w ujęciu psychopedagogicznym, kulturowym i egzystencjalnym;
- rozwijaniem kompetencji społecznych i komunikacyjnych;
- zagadnieniami egzystencjalnymi (szeroko rozumianymi) w ujęciu pedagogicznym.

Artykuły przypisane do wyróżnionych obszarów tworzą etapy procesu moich poszukiwań badawczych. Nie bez powodu zatem omawiam je poniżej w ujęciu chronologicznym. Odzwierciedlają one bowiem drogę, którą przemierzałam w kierunku wykrystalizowania się aktualnego przedmiotu badań.

4.1. Edukacyjne konteksty kultury popularnej ze szczególnym uwzględnieniem nauczania i uczenia się języków obcych

	TYTUŁ PUBLIKACJI	RODZAJ PUBLIKACJI	PUNKTACJA (zgodnie z kryteriami określonymi przez ministerstwo w roku publikacji)
1.	<i>Kultura popularna w edukacji. Szansa czy zagrożenie?</i>	Rozdział w monografii	6 pkt
2.	<i>Współczesna kultura popularna w nauczaniu i uczeniu się języka obcego</i>	Studia Niemcoznawcze (indeksowane w ERIH plus)	6 pkt
3.	<i>Der Einsatz der Populärkultur im Fremdsprachenunterricht. Eine empirische Untersuchung am Beispiel von Musikvideoclips</i>	Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches Deutsch als Fremdsprache (indeksowane w ERIH plus)	1 pkt

Działania naukowe właściwe dla pierwszej fazy mojego rozwoju naukowego wiążą się z problematyką dysertacji doktorskiej w zakresie glottodydaktyki (temat pracy: *Współczesna kultura popularna w nauczaniu i uczeniu się języków obcych. Muzyczny wideoklip*). Na tym etapie moje zainteresowania naukowe obejmują zagadnienia związane z edukacyjnym potencjałem kultury popularnej ze szczególnym uwzględnieniem nauczania i uczenia się języków obcych.

W artykule *Kultura popularna w edukacji. Szansa czy zagrożenie?* analizuję fenomen kultury popularnej, a także wpływ przemian społeczno-kulturowych na współczesną młodzież, jej tożsamość oraz sposób rozumienia siebie i świata. W kontekście pedagogicznym opowiadam się za potraktowaniem kultury popularnej jako: 1) przestrzeni, pozwalającej młodzieży mówić *własnym głosem*, wyrażać własne potrzeby, niepokoje, a także doświadczenia życiowe; 2) pretekstu do krytycznego namysłu nad codziennością, odkrywania mitów społecznych i uświadomienia sobie ich wpływu na własny tryb myślenia i postrzegania świata; 3) przestrzeni do budowania dialogu międzypokoleniowego.

Współczesna kultura popularna w nauczaniu i uczeniu się języka – to kolejny artykuł poświęcony poszukiwaniom edukacyjnych inspiracji w świecie kultury popularnej. Punkt ciężkości rozważań położyłam tym razem na zagadnieniach glottodydaktycznych. Przyjęłam następujące założenie: Współczesna kultura popularna silnie odwołuje się do pierwiastków emocjonalnych człowieka, jego lęków i potrzeb, uruchamiając różnego rodzaju procesy myślowe i emocjonalne, stąd też warto ją potraktować jako impuls, siłę twórczą do refleksji i generowania wypowiedzi ustnych i pisemnych w języku obcym.

Wyniki badań własnych dotyczących oddziaływania przekazów kultury popularnej na procesy myślowe i generowanie kreatywnych tekstów w języku obcym opublikowałam w czasopiśmie: *Der Einsatz der Populärkultur im Fremdsprachenunterricht. Eine empirische Untersuchung am Beispiel von Musikvideoclips*. Uznałam, że wytworem, który skupia w sobie niejako w pigułce najważniejsze i najbardziej spektakularne właściwości współczesnej kultury popularnej jest muzyczny wideoklip. Stanowi on nietypowe zintergrowanie muzyki, słowa i obrazu filmowego. Jest medium wywołującym różne wrażenia wizualne i akustyczne, przekazem, który uruchamia szeroki zasób doświadczeń i zainteresowań młodych ludzi, zachęcając do wyrażania własnych opinii, przemyśleń i przekonań.

4.2. Fenomen języka w aspekcie glottodydaktycznym (w tym również filozoficznym, psychospołecznym i historycznym)

	TYTUŁ PUBLIKACJI	RODZAJ PUBLIKACJI	PUNKTACJA (zgodnie z kryteriami określonymi przez ministerstwo w roku publikacji)
1.	<i>Stereotypy płci w podręcznikach do nauki języka obcego</i>	Rozdział w monografii	5 pkt
2.	<i>O różnicach między płciami w kontekście uczenia się i nauczania języków obcych</i>	Neofilolog <i>(Indeksowane obecnie w ERIH plus oraz Directory of Open Access Journals)</i>	6 pkt
3.	<i>Wybrane poglądy dotyczące nauczania i uczenia się języków obcych głoszone w ubiegłych stuleciach. Anachronizm czy nowatorstwo?</i>	Rozdział w monografii	7 pkt
4.	<i>Integracja wychowawczych i metodycznych postulatów w odniesieniu do nauczania i uczenia się języków obcych w świetle badań historycznych (od XVII do XX wieku)</i>	Rozdział w monografii	5 pkt
5.	<i>An existential-ontological approach to education with special attention paid to language education</i>	Kwartalnik Naukowy Edukacja <i>(Obecnie indeksowane w ERIH Plus, EBSCO)</i>	20 pkt
6.	<i>O istocie języka w procesie edukacji ze szczególnym uwzględnieniem procesu kształcenia językowego</i>	Studia Edukacyjne <i>(Indeksowane w ERIH)</i>	13 pkt

W drugim nurcie moich zainteresowań naukowych mieszczą się artykuły przypisane przeze mnie do obszaru badawczego poświęconego zagadnieniom glottodydaktycznym, ulokowanym na styku językoznawstwa i pedagogiki. Efektem własnych poszukiwań badawczych są artykuły dotyczące: 1) kategorii płci w kontekście uczenia się i nauczania języków obcych; 2) historii nauczania i uczenia się języków obcych oraz 3) podstaw ontologicznych kształcenia językowego. Mimo, iż niektóre z tych prac odbiegają od moich

aktualnych zainteresowań badawczych, pozwoliły mi one poszerzyć horyzont poznawczy i interpretacyjny, a przede wszystkim podnieść świadomość złożoności i wielowymiarowości szeregu zjawisk o charakterze społecznym, kulturowym i pedagogicznym.

W artykule pt. *Stereotypy płci w podręcznikach do nauki języka obcego* zaprezentowałam wyniki przeprowadzonych przeze mnie badań dotyczących stereotypów płci obecnych w podręcznikach do nauki języka obcego, rozszerzając analizę również o źródła historyczne pochodzące z XVIII wieku. Kategorii płci poświęciłam jeszcze jeden artykuł pt. *O różnicach między płciami w kontekście uczenia się i nauczania języków obcych*. Poruszyłam w nim kwestię uczenia się i przyswajania języka w zależności od płci, analizując powiązane z nią uwarunkowania biologiczne i społeczno-kulturowe. Dokonałam przeglądu literatury przedmiotu i sformułowałam wnioski wypływające z przeprowadzonych analiz dotyczące specyfiki uczenia się języka w odniesieniu do płci.

Moja świadomość nieoczywistości niektórych sądów i założeń pogłębiła się również dzięki prowadzeniu przeze mnie badań o charakterze historycznym. Efektem trwających kilka miesięcy analiz starodruków znajdujących się w Płockim Towarzystwie Naukowym były dwa artykuły: *Wybrane poglądy dotyczące nauczania i uczenia się języków obcych głoszone w ubiegłych stuleciach. Anachronizm czy nowatorstwo?* oraz *Integracja wychowawczych i metodycznych postulatów w odniesieniu do nauczania i uczenia się języków obcych w świetle badań historycznych (od XVII do XX wieku)*. Przeprowadzenie analiz (wybranej) siedemnasto- i osiemnastowiecznej literatury polsko- i niemieckojęzycznej dotyczącej problematyki wychowania i kształcenia językowego zaowocowało publikacjami ukazującymi nowatorstwo i oryginalność głoszonych w przeszłości idei, a jednocześnie podkreśleniem potrzeby integrowania doświadczeń współczesnych pedagogów z przemyśleniami ich poprzedników.

Problematyce kształcenia językowego w ujęciu filozoficznym poświęciłam natomiast następujące artykuły: *An existential-ontological approach to education with special attention paid to language education* oraz *O istocie języka w procesie edukacji ze szczególnym uwzględnieniem procesu kształcenia językowego*. W obu pracach omówiłam konsekwencje projektowania koncepcji kształcenia językowego z pominięciem fundamentalnych pytań o źródłowy sens języka, językowy charakter istnienia ludzkiego oraz naznaczony językowo stosunek człowieka do samego siebie i drugiego człowieka.

4.3. Konflikty (interpersonalne, wewnętrzne, społeczne) w ujęciu psychopedagogicznym, kulturowym i egzystencjalnym

	TYTUŁ PUBLIKACJI	RODZAJ PUBLIKACJI	PUNKTACJA (zgodnie z kryteriami określonymi przez ministerstwo w roku publikacji)
1.	<i>Rozwiązywanie konfliktów w rodzinie. Możliwości i utrudnienia</i>	Pedagogika Rodziny	7 pkt
2.	<i>Perspektywa narracyjna w terapeutycznej pracy pracownika socjalnego</i>	Praca Socjalna (obecnie indeksowane w CEJSH EBSCO, ERIH PLUS)	8 pkt
3.	<i>Konflikty w rodzinie wyzwaniem dla pracy socjalnej</i>	Praca Socjalna (obecnie indeksowane w CEJSH EBSCO, ERIH PLUS)	8 pkt
4.	<i>Konflikty w rodzinie w narracjach młodego pokolenia</i>	Studia nad Rodziną	8 pkt
5.	<i>Konflikty kulturowe w kontekście współczesnych przemian społeczno-kulturowych. O możliwościach i potrzebach wzajemnego zrozumienia</i>	Rozdział w monografii	20 pkt
6.	<i>Pedagogika wobec problematyczności bytu ludzkiego. O konfliktach w życiu człowieka</i>	Kwartalnik Pedagogiczny (Indeksowane w ERIH, CEEOL oraz CEJSH)	40 pkt
7.	<i>Rozwiązywanie konfliktów interpersonalnych. O potrzebie uzupełnienia ujęcia psychologicznego o refleksję filozoficzną</i>	Studia Edukacyjne (indeksowane w ERIH)	40 pkt
8.	<i>The experience of conflict and the sense of meaning in life. An existential approach</i>	Forum Pedagogiczne (indeksowane w EBSCO, ERIH Plus, ICI Journals Master List, BazHum, CEJSH, CEEOL)	70 pkt

Ważne miejsce w moim dorobku naukowym zajmują publikacje poruszające problematykę konfliktu z uwzględnieniem różnych sfer funkcjonowania człowieka: rodzinnej, międzypokoleniowej, społecznej, kulturowej, a także duchowej. Efektem moich poszukiwań są wymienione powyżej prace, które odzwierciedlają etapy stopniowego poszerzania pola poszukiwań badawczych. W artykule *Rozwiązywanie konfliktów w rodzinie. Możliwości i*

utrudnienia analizuję problem konfliktów z perspektywy konstruktywistycznej i narracyjnej, podkreślając problem tendencyjności i subiektywności w myśleniu człowieka, wskazując zarazem na fenomen złożonych uwarunkowań kulturowych determinujących sposób postrzegania siebie i drugiego człowieka. Temat narracyjnego konstruowania rzeczywistości, który poruszam w tym artykule, kontynuuję w pracy *Perspektywa narracyjna w terapeutycznej pracy pracownika socjalnego*, skupiając uwagę na fenomenie narracyjnej tożsamości. Zastanawiam się w nim, w jaki sposób skonstruowana o sobie opowieść przekłada się na sposób radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, problematycznymi, w tym doświadczaniem przez człowieka konfliktów wewnętrznych i interpersonalnych. W kontekście fenomenu rekonstruowania własnej narracji wskazuję m.in. na znaczenie adaptacyjnej elastyczności, podatności i otwartości na zmianę.

Efektom badań własnych nad konfliktami w rodzinie są również dwie kolejne publikacje: *Konflikty w rodzinie wyzwaniem dla pracy socjalnej* oraz *Konflikty w rodzinie w narracjach młodego pokolenia*. W pierwszej z nich zagadnienie konfliktów analizuję przez pryzmat etapów przejściowych w cyklu życia rodziny, poszukując źródeł nieporozumień w relacjach międzypokoleniowych i małżeńskich. Dopełnieniem tekstu jest zestawienie proponowanych form oddziaływań pomocowych i wychowawczych. W drugim artykule prezentuję wyniki badań własnych, omawiając znaczenia, jakie młodzi dorośli nadają konfliktom mającym miejsce w ich rodzinach. Zestawiam trudności, z jakimi młodzież konfrontuje się w przestrzeni rodzinnej oraz analizuję strategie działania stosowane w obliczu sytuacji spornych.

Kolejny z artykułów, na który chciałabym zwrócić odrębną uwagę, stanowi uzupełnienie problematyki konfliktów międzyludzkich o perspektywę kulturową. Nosi on nazwę *Konflikty kulturowe w kontekście współczesnych przemian społeczno-kulturowych. O możliwościach i potrzebach wzajemnego zrozumienia*. Omawiam w nim specyfikę konfliktów kulturowych, czynniki odpowiedzialne za ich eskalację, a także kategorię obcości. Podejmuję jednocześnie próbę sklasyfikowania konfliktów kulturowych, nakreślając wizję przewyższania różnic kulturowych, poczucia obcości i dystansu na drodze dialogu i w duchu odpowiedzialności za drugiego człowieka.

Wgłębiając się w problematykę konfliktów międzyludzkich, ich źródła i sposoby ich rozwiązywania, stopniowo poszerzałam swój horyzont interpretacyjny. Jednocześnie towarzyszyło mi poczucie pewnego dysonansu pomiędzy tym, co już wiedziałam, a tym co przeżywałam i czego doświadczałam w praktyce działalności zawodowej. Miałam wrażenie, że problematyka, którą do tej pory się zajmowałam, nie porusza istoty problemu, tj. tego, co

fundamentalne, stanowiące źródło sensu istnienia ludzkiego. Szczególnie dotkliwie odczuwałam potrzebę znalezienia perspektywy, która nie ograniczałaby się wyłącznie do zagadnień pragmatycznych, przyczynowo - skutkowych czy też technicznych, lecz obejmowałaby swoim zakresem również zagadnienia zorientowane na sens i znaczenie. Wyrazem tych poszukiwań i dociekań jest artykuł pt. *Pedagogika wobec problematyczności bytu ludzkiego. O konfliktach w życiu człowieka*. Analizuję w nim zagadnienia dotyczące fenomenu stawania się człowieka, poczucia sensu, godności osobistej i zdolności do przekraczania dialektycznych sprzeczności. Próbuję w nim odpowiedzieć na pytanie, na czym polega istota konfliktu egzystencjalnego, zastanawiając się zarazem nad możliwościami oddziaływania wychowawczego w duchu przesłanek filozofii egzystencjalnej.

Publikacją, stanowiącą próbę upomnienia się o włączenie do dyskusji nad rozwiązywaniem konfliktów interpersonalnych problematyki filozoficznej, jest również praca pt. *Rozwiązywanie konfliktów interpersonalnych. O potrzebie uzupełnienia ujęcia psychologicznego o refleksję filozoficzną*. Nie negując w żaden sposób znaczenia wyników badań nad psychologicznymi uwarunkowaniami problematycznych relacji między ludźmi oraz wynikających z nich zaleceń, w artykule podaję w wątpliwość stwierdzenie, zgodnie z którym wiedza psychologiczna, świadomość własnych potrzeb, umiejętności komunikacyjnych i negocjacyjnych są wystarczające do tego, aby skutecznie konfrontować się z trudnościami w relacjach międzyludzkich i urzeczywistniać się jako osoba.

Pragnąc powiązać fenomen doświadczania konfliktów z refleksją o sensie życia, jednym z celów, które postawiłam sobie w trakcie mojej pracy naukowej, było zbadanie zależności pomiędzy zachowaniem jednostki w reakcji na konflikt (wewnętrzny i interpersonalny) a poczuciem sensu życia i preferowanymi wartościami. Badaniami objęłam grupę 153 studentów w wieku od 19 do 26 roku życia. Poczucie sensu życia zmierzyłam przy użyciu testu autorstwa Crumbaugh i Maholick. W celu określenia preferowanych przez badanych wartości posłużyłam się portretowym kwestionariuszem wartości opracowanym przez Shaloma H. Schwartz. Zachowania w reakcji na konflikt badałam przy zastosowaniu analizy językowej (frekwencyjnej) czasowników zawartych w swobodnych wypowiedziach osób badanych. Wyniki badań opublikowałam w artykule: *The experience of conflict and the sense of meaning in life. An existential approach*. Stanowiły one m.in. potwierdzenie hipotezy, zgodnie z którą osoby, które cechuje wysokie poczucie sensu życia, znacznie częściej podejmują konkretne działania w reakcji na konflikt, uruchamiając w takich sytuacjach myślenie o swoich zasobach i własnym potencjale. I odwrotnie, im niższe poczucie sensu życia, tym większa skłonność do

reagowania na konflikt w sposób bierny i tym większa koncentracja na własnych ograniczeniach i słabościach.

Pragnę podkreślić, iż rozpoczęcie badań nad fenomenem egzystencjalnych dylematów nie oznaczało dla mnie całkowitego odejścia od problematyki badawczej, która była mi bliska od roku 2000, tj. fenomenowi języka w ujęciu antropologicznym i edukacyjnym. Aktualnie pozostało również moje zainteresowanie współczesną kulturą i młodzieżą. Zdobyta w pierwszej fazie mojego rozwoju naukowego wiedza z zakresu różnych nurtów językoznawczych, kulturoznawczych i pedagogicznych stanowiła zasób, z którego korzystałam na kolejnych etapach moich poszukiwań badawczych.

4.4. Rozwijanie kompetencji społecznych i komunikacyjnych

	TYTUŁ PUBLIKACJI	RODZAJ PUBLIKACJI	PUNKTACJA (zgodnie z kryteriami określonymi przez ministerstwo w roku publikacji)
1.	<i>Rozwijanie kompetencji społecznej. Pomiędzy efektywnością a moralnością</i>	Chowanna (czasopismo indeksowane w BazHum, CEEOL IC Journals Master)	10 pkt
2.	<i>O wadze rozwijania i doskonalenia umiejętności komunikacyjnych w procesie edukacji na poziomie wyższym</i>	General and Professional Education	9 pkt
3.	<i>Mediacje w konfliktach rozwodowych</i>	Społeczeństwo. Edukacja. Język (Czasopismo indeksowane w ERIH plus)	4 pkt
4.	<i>Dialog międzypokoleniowy we współczesnej rodzinie</i>	Rozdział w monografii	5 pkt

O ile w zaprezentowanym powyżej nurcie badań skupiam się głównie na istocie konfliktów, uwarunkowaniach oraz mechanizmach leżących u podstaw ich powstawania i eskalowania, o tyle w omawianym tu obszarze tematycznym akcentuję przede wszystkim zagadnienie postaw oraz umiejętności społecznych i komunikacyjnych, warunkujących poprawę konfliktowych relacji międzyludzkich. W artykule *Mediacje w konfliktach rozwodowych* omawiam zatem nie tylko istotę konfliktów rodzinnych, w tym sporów

rozwodowych, lecz również fenomen mediacji, stanowiącej alternatywę do postępowania sądowego. O możliwościach rozwiązywania nieporozumień w relacjach międzypokoleniowych wypowiadam się w tekście: *Dialog międzypokoleniowy we współczesnej rodzinie*. Wychodząc od problematyki wpływu zmieniających się uwarunkowań społeczno-kulturowych na relacje międzypokoleniowe, analizie poddaję fenomen dialogu międzypokoleniowego. Akcentuję przy tym potrzebę wniknięcia w horyzont aksjologiczny drugiego człowieka, poznania jego świata oraz budowania solidarności międzypokoleniowej poprzez wzajemne negocjowanie znaczeń współczesności.

Artykuł *Rozwijanie kompetencji społecznej. Pomiędzy efektywnością a moralnością*, podejmuje problematykę rozwijania kompetencji społecznej rozumianej przede wszystkim w kategoriach krytycznych, emancypacyjnych, etycznych i moralnych, gdzie podkreśla się wrażliwość na drugiego człowieka, bycie sobą, bycie po coś i dla kogoś, jakość ludzkiego życia, szacunek dla samego siebie, jak również bierze się pod uwagę zwykłe ułomności i słabości ludzkie. Wychodząc od myśli filozoficznej i politycznej, akcentuję kwestie moralne, etyczne i wolnościowe, wyodrębniając te właściwości, postawy i umiejętności, które pozwalają współczesnemu człowiekowi w sposób odpowiedzialny, pełnowartościowy i refleksyjny żyć z innymi i dla innych. Rozważania teoretyczne uzupełniam o wyniki badań własnych.

W kolejnym z wymienionych artykułów *O wadze rozwijania i doskonalenia umiejętności komunikacyjnych w procesie edukacji na poziomie wyższym* omawiam istotę komunikacji oraz umiejętności wyrażania samego siebie i rozumienia innych w komunikacji. Wskazuję przy tym na szereg różnych strategii komunikacyjnych, których zastosowanie – wprawdzie nie oddaje istoty komunikacji – nie mniej jednak może być czynnikiem wspierającym proces porozumiewania się uczestników procesu komunikacyjnego.

4.5. Problemy egzystencjalne jako wyzwanie pedagogiczne

	TYTUŁ PUBLIKACJI	RODZAJ PUBLIKACJI	PUNKTACJA (zgodnie z kryteriami określonymi przez ministerstwo w roku publikacji)
1.	<i>Poczucie bezradności i lęku w relacjach między ludźmi. Implikacje pedagogiczne</i>	Kwartalnik Pedagogiczny	10 pkt
2.	<i>O bezdomności egzystencjalnej współczesnego człowieka. Implikacje pedagogiczne</i>	Rozdział w monografii	20 pkt
3.	<i>Existential perspectives on education</i>	Educational Philosophy and Theory	100 pkt
4.	<i>Pedagogika egzystencjalno-personalistyczna. Zarys problematyki</i>	Studia z Teorii Wychowania	100 pkt

Artykuły przypisane do omawianego tu obszaru badawczego stanowią kolejny, a jednocześnie *najmłodszy* etap na drodze moich dociekań i poszukiwań badawczych. Wiodącym motywem skłaniającym mnie do refleksji pedagogicznej na temat wybranych problemów egzystencjalnych było przekonanie o nieadekwatności niektórych tendencji w myśleniu o wychowaniu względem faktycznego położenia egzystencjalnego bytu ludzkiego. Kategorie, którym poświęciłam najwięcej uwagi, a które w moim odczuciu stanowią odzwierciedlenie aktualnej kondycji człowieka, to poczucie bezradności, lęku oraz egzystencjalnej bezdomności.

Artykuł *Poczucie bezradności i lęku w relacjach między ludźmi. Implikacje pedagogiczne* podejmuje zagadnienie trudności związanych z budowaniem relacji międzyludzkich. Poruszane problemy przeanalizowałam z perspektywy psychologicznej, społeczno-kulturowej i egzystencjalnej, eksponując m.in. zjawisko alienacji języka, utraty autentyczności oraz tzw. *indywidualnej inicjatywy*, tj. zwyczajnego zaciekawienia i zadziwienia życiem. Rozważania teoretyczne uzupełniłam o wyniki badań własnych, które pozwoliły mi na zestawienie uwarunkowań sprzyjających narastaniu poczucia bezradności i lęku w relacjach międzyludzkich. Zaliczyłam do nich m.in. niewystarczającą samoświadomość, odwagę do

bycia sobą, zaniżoną samoocenę, niski poziom refleksyjności, jak również słabo rozwinięte umiejętności językowe i komunikacyjne.

Próby całościowego spojrzenia na zagadnienie problematyczności istnienia ludzkiego podjęłam się w tekście *O bezdomności egzystencjalnej współczesnego człowieka. Implikacje pedagogiczne*. Dokonałam w nim rekonstrukcji obrazu kondycji duchowej współczesnego człowieka oraz naświetliłam konsekwencje pedagogiczne wypływające z poczynionych analiz, odwołując się do filozofii egzystencjalnej oraz rozpraw z zakresu współczesnych przemian społeczno-kulturowych. Przedmiotem analiz uczyniłam fenomeny egzystencjalnej bezdomności i wykorzenia, przeciwstawiając je zamieszkiwaniu i zakorzenieniu w świecie. W kontekście podjętych zagadnień szczególne znaczenie przypisałam kształtowaniu postaw zaangażowania, otwartości i męstwa bycia w obliczu obiektywnych sprzeczności.

Efektem moich kolejnych poszukiwań filozoficzno-pedagogicznych jest artykuł *Existential perspectives on education*, w którym zarysowałam specyfikę pedagogiki egzystencjalnej. Wyszłam w nim od postawienia tezy, zgodnie z którą wychowanie zmierzające do urzeczywistniania własnego człowieczeństwa nie może się odbywać bez myślenia filozoficznego zorientowanego na poszukiwanie sensu. Pobudzanie myślenia filozoficznego to przede wszystkim inspirowanie człowieka do bycia bardziej refleksyjnym, samoświadomym, poszukującym, kontemplującym, a przede wszystkim gotowym do zawieszenia utrwalonych sądów. Rozważania uzupełniłam o problematykę języka, spotkania z drugim człowiekiem, spotkania ze słowem, muzyką i obrazem.

W artykule zatytułowanym *Pedagogika egzystencjalno-personalistyczna. Zarys problematyki* podjęłam próbę całościowego zrekonstruowania założeń pedagogiki egzystencjalno-personalistycznej. Głównym przedmiotem rozważań uczyniłam egzystencjalizm teistyczny, akcentujący całokształt istnienia człowieka, w tym fenomeny duchowości i transcendencji. W dalszej kolejności wskazałam na elementy wspólne dla filozofii egzystencjalnej o charakterze teistycznym oraz personalizmu. Drugą część artykułu poświęciłam zestawieniu i omówieniu najbardziej charakterystycznych obszarów problemowych pedagogiki egzystencjalno-personalistycznej.

V. GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE

Monografia naukowa:

Młodzi dorośli wobec konfliktów w ujęciu filozofii i pedagogiki egzystencjalnej

Wydawnictwo Akademii Mazowieckiej w Płocku

Rok wydania: 2022

Miejsce wydania: Płock

Liczba stron: 455 (w tym bibliografia)

Recenzenci: Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski

Dr hab. Magda Karkowska, prof. UŁ

Wskazana monografia stanowi końcowy efekt mojej wieloletniej pracy naukowej, a także wyraz refleksji podejmowanej w ramach działalności zawodowej oraz namysłu nad sytuacją egzystencjalną współczesnego człowieka. Inspiracją do rozpoczęcia badań nad doświadczaniem przez człowieka konfliktów było ukończenie w 2012 roku studiów podyplomowych z zakresu mediacji i konfliktów rodzinnych, zorganizowanych przez prof. dr hab. Hannę Przybyłą-Basistę na Uniwersytecie SWPS. Rozpoczęcie pracy w charakterze mediatora przy Sądzie Okręgowym w Płocku stanowiło kolejny czynnik determinujący wybór moich zainteresowań badawczych. Zetknięcie się w trakcie prowadzonych przeze mnie mediacji z problemem trudnych relacji międzyludzkich, a także szeregiem ludzkich kryzysów egzystencjalnych, skłoniło mnie do poszukiwania odpowiedzi na pojawiające się w trakcie praktyki zawodowej pytania i dylematy. Próby wyjaśnienia złożoności problemów i tragizmu istnienia ludzkiego przy pomocy wybranych teorii wydawały mi się niewystarczające. Niezadowolające były również sugerowane w literaturze przedmiotu strategie i techniki rozwiązywania konfliktów. Wszystkie te doświadczenia wywołały we mnie potrzebę wniknięcia głębiej w problematykę wielowymiarowości, kompleksowości, a także celowości i sensu istnienia ludzkiego.

5.1. Problematyka i główne założenia monografii

Przedłożona do oceny monografia jest pracą składającą się z części teoretycznej oraz empirycznej, zawierającej ustalenia metodologiczne, wyniki badań, ich analizę i interpretację. Część teoretyczna rozprawy stanowi kontekst obudowujący problematykę badań empirycznych, tworząc mapę kategorii teoretycznych i zakresów problemowych, w

perspektywie której dokonałam analizy zebranego materiału badawczego. Składa się ona z trzech rozdziałów: 1) *Filozofia egzystencjalno-personalistyczna. Inspiracje pedagogiczne*; 2) *Konflikt egzystencjalny i jego pedagogiczne znaczenie*; 3) *Konteksty pedagogiczne symboliki egzystencji i dylematów egzystencjalnych*.

Zamierzeniem części teoretycznej monografii było uprawomocnienie pojęcia konfliktu egzystencjalnego jako kategorii pedagogicznej stanowiącej podstawę do projektowania koncepcji wychowania. Potencjał pedagogiczny konfliktu egzystencjalnego dostrzegłam w odniesieniu do opisywania ontologicznej złożoności istnienia ludzkiego oraz opracowania wielowymiarowych oddziaływań wychowawczych. Zastosowanie nowej kategorii pedagogicznej potraktowałam zarazem jako okazję do ukazania w nieco innym świetle szeregu fundamentalnych zagadnień egzystencjalnych i wynikających z nich konsekwencji pedagogicznych.

Realizacja postawionego przeze mnie celu zakładała konieczność dokonania najpierw pogłębionej analizy dorobku myślicieli reprezentujących filozofię egzystencjalną, zestawienia najbardziej charakterystycznych jej wyróżników, a przede wszystkim ustalenia istotnych z pedagogicznego punktu widzenia, różnic pomiędzy nurtem teistycznym a agnostyczno-ateistycznym. Zrekonstruowanie wizji człowieka w perspektywie egzystencjalizmu teistycznego oraz agnostyczno-ateistycznego stanowiło niezbędny warunek prowadzenia dalszych rozważań na temat implementacji idei filozofii egzystencjalnej na grunt pedagogiczny. Wnioskiem wypływającym z przeprowadzonej analizy było ustalenie istotnych rozbieżności pomiędzy koncepcją człowieka nakreśloną przez egzystencjalistów agnostyczno-ateistycznych a ideą wychowania zorientowaną na wspomaganie człowieka w procesie samodoskonalenia i rozwoju osobowego. Poglądy filozofów agnostyczno-ateistycznych dotyczące możliwości dowolnego konstytuowania się w relacji z samym sobą i światem, głoszące brak możliwości odwoływania się do jakichkolwiek obiektywnych wartości, a także uwarunkowań charakterologicznych i społecznych, uznałam za kwestie szczególnie problematyczne z pedagogicznego punktu widzenia.

Biorąc pod uwagę poczynione przeze mnie ustalenia na pierwszym etapie badań, skupiałam się przede wszystkim na założeniach egzystencjalizmu teistycznego, dostrzegając w nich zarazem szereg aspektów zbliżonych do personalizmu. Zwrócenie uwagi na zmienność i dynamizm osoby ludzkiej, przypisanie prymatu istnienia nad tym, co stałe i niezmiennie, wskazanie na problematyczność istnienia ludzkiego, w końcu wyeksponowanie fenomenów autentyczności, zaangażowania i dialogiczności – to wspólne cechy egzystencjalizmu teistycznego i personalizmu. Co ważne, ulokowanie moich badań w obszarze egzystencjalizmu

teistycznego i personalizmu nie oznaczało dla mnie całkowitego wyeliminowania z pola uwagi poglądów filozofów agnostyczno-ateistycznych. Chociaż nie stanowiły one dla mnie wiodącej perspektywy badawczej, odnalazłam w nich jednak szereg ciekawych inspiracji i wątków, które dopełniały projektowaną przeze mnie koncepcję.

Odczytanie dorobku egzystencjalizmu teistycznego w ujęciu pedagogicznym, a jednocześnie zestawienie go z pedagogiką personalistyczną stanowiło podstawę do skatalogowania w kolejnej fazie mojej pracy najbardziej charakterystycznych właściwości pedagogiki egzystencjalno-personalistycznej. Za cechy omawianego kierunku uważałam: wskazanie na problematyczność sytuacji egzystencjalnej człowieka, wyeksponowanie faktu nieustannego stawania się w wymiarze ontologicznym i etycznym, dowartościowanie fenomenu sumienia, łaski i wiary w transcendencję oraz podkreślenie powinności istoty ludzkiej do przekraczania obiektywnych sprzeczności w horyzoncie urzeczywistniania swojego człowieczeństwa i napełniania własnego istnienia sensem. Wartość pedagogiki egzystencjalno-personalistycznej dostrzegłam przede wszystkim w dopełnieniu idei społecznego przystosowania się o problematykę adaptacji podmiotowej i egzystencjalnej, w tym bycia autentycznego, poszukiwania swojego głębokiego *ja* oraz znajdowania nowych perspektyw znaczeniowych pozwalających odnaleźć się w swojej aktualnej sytuacji egzystencjalnej.

Uznałam, że wspomnianą powyżej problematyczność istnienia ludzkiego najlepiej oddaje fenomen konfliktu egzystencjalnego. Określiłam go jako domagający się rozwiązania permanentny stan napięcia na skutek ścierania się w człowieku przeciwstawnych sił, dążeń i tendencji działania, będący efektem jego konfrontacji z obiektywnymi prawdami egzystencjalnymi: wolnością (i koniecznością), skończonością bytu ludzkiego (i nieskończonością), szeroko rozumianym losem (i dążeniem do szczęścia i bezpieczeństwa) oraz samotnością (i potrzebą bycia z drugim człowiekiem). Dokonując autorskiej wykładni konfliktu egzystencjalnego, nacisk położyłam na poszczególne jego źródła stanowiące obiektywne fakty egzystencjalne.

W zaproponowanym podejściu konflikt egzystencjalny potraktowałam jako immanentny i niepodważalny element istnienia ludzkiego, fenomen, od którego nie można uciec i w odniesieniu do którego nie da się zastosować gotowych schematów działania i jednoznacznych rozwiązań. Każda próba ucieczki przed tym co nieuchronne i absolutne, a także próba wyeliminowania tego, co problematyczne i nie wpisujące się w przyjętą wizję świata, to ryzyko odgradzenia się od własnej egzystencji, wystawienia się na pastwę żywiołów i działanie niszczycielskich sił, a w konsekwencji upadku w stan egzystencjalnej bezdomności.

Z punktu widzenia prowadzonych rozważań szczególnie istotne było przyjęcie założenia, zgodnie z którym brak możliwości znalezienia jednoznacznych rozwiązań w obliczu obiektywnych sprzeczności nie oznacza, że człowiek skazany jest na porażkę czy też zawieszenie swoich działań. Mimo iż w wymiarze obiektywnym sprzeczności nie da rozwiązać w sposób definitywny, można się do nich ustosunkować na poziomie subiektywnym, kierując się głosem sumienia, wartościami, odnosząc się do doświadczanych przez siebie konfliktów pod kątem sensu istnienia. W tym ujęciu kluczowy wydawał mi się sposób, w jaki człowiek odnosi się do sprzeczności wpisanych w jego egzystencję. Znaczenie, jakie nadaje on doświadczanym przez siebie konfliktom, ma bezpośrednie przełożenie na gotowość do przekraczania granic własnego świata, odważne kształtowanie własnego losu i spełnianie swojego powołania.

Konsekwencje pedagogiczne, wynikające z poczynionych analiz, sprowadziłam - w dużym skrócie ujmując - do wyeksponowania wizji wychowania, w której kluczową rolę odgrywają wartości oraz postawy, pozwalające człowiekowi wznieść się ponad samego siebie, własne słabości i przeciwności losu, wytrzymywać wewnętrzne napięcie i spełniać mimo wszystko swoje osobowe właściwości. W centrum uwagi znalazły się postawy otwartości, męstwa bycia i zaangażowania, implikujące skłonność do zawieszenia czy też rezygnowania z początkowych swoich założeń, zdolność do samoafirmacji i podejmowania ryzyka pomimo lęku, a także gotowość do aktywnego włączania się w sprawy życia i kreowania sensu. Bycie zaabsorbowanym *czymś*, otwartym na nowe przeżycia i doświadczenia, *nadsłuchującym* znaków i szyfrów transcendencji to przeciwieństwo bycia obojętnym, zamkniętym we własnym świecie, skupionym na swoich oczekiwaniach i niezaspokojonych potrzebach.

Konstruując założenia pedagogiki egzystencjalno-personalistycznej miałam świadomość, że projektowana przeze mnie koncepcja nie wpisuje się raczej w dominujące dziś w wychowaniu praktyki i projekty społeczne oparte w dużej mierze na przesłankach utylitarnych i pragmatycznych, polegających na mierzeniu ludzkiego istnienia za pomocą kategorii efektywności i sukcesu przy jednoczesnym marginalizowaniu problemu ludzkiej słabości, cierpienia i egzystencjalnych lęków. Takie jednostronne ujęcia obrazu człowieka i wychowania wydawały mi się korespondować z tendencją do postrzegania napięcia wewnętrznego, porażek, przykrych uczuć i negatywnych stanów umysłu jako naruszenia stanu homeostazy czy też odchylenia od normy, tj. zasady pomyślności, sukcesu i skuteczności działania. Przyjęłam, że jedną z konsekwencji omawianych tendencji może być zwiększająca się obecnie liczba osób młodych, niepotrafiących sobie poradzić z jakimkolwiek dyskomfortem

psychicznym i niezdolnych do wytrzymywania twórczego napięcia na skutek doświadczania niepowodzeń czy też trudności dnia codziennego¹.

Przeprowadzone rozważania i analizy skłoniły mnie do postawienia tezy, zgodnie z którą konflikt egzystencjalny nie może być traktowany w procesie wychowania wyłącznie jako zjawisko negatywne, z którym należałoby walczyć z zamiarem wyeliminowania go z życia człowieka, lecz powinien być postrzegany jako punkt wyjścia do głębokiej autorefleksji, poszukiwania własnego *ja* i odpowiedzi na pytania o sens i celowość własnego istnienia. Założenie to wiązało się z kolei z przyjęciem określonej wizji bytu ludzkiego rozumianego jako dynamiczna całość psychiczno-cieleśno-duchowa, podmiot zintegrowany wokół swojego duchowego centrum, zawieszony pomiędzy przeciwnymi biegunami: możliwości i konieczności, skończoności i nieskończoności, a także dobra i zła, siły i słabości.

Porządkując poczynione ustalenia dotyczące problematyki konfliktu egzystencjalnego doszłam jednocześnie do wniosku, że ograniczenie badań wyłącznie do wymiaru egzystencjalnego istnienia ludzkiego przy jednoczesnym wyeliminowaniu z pola uwagi zagadnień o charakterze psychospołecznym skutkować może utratą możliwości uchwycenia szeregu zagadnień istotnych z wychowawczego punktu widzenia. Efektem tych przemyśleń była decyzja o uwzględnieniu w realizowanym projekcie badawczym również koncepcji tożsamości wg E.H. Eriksona. Uznałam, że (re)konstruowanie własnej tożsamości to proces w dużym stopniu zdeterminowany uwarunkowaniami egzystencjalnymi, w tym bolesnymi wydarzeniami losowymi. I odwrotnie, status przybranej tożsamości to istotny czynnik wpływający na sposób mierzenia się człowieka z konfliktami egzystencjalnymi.

Część empiryczną pracy podzieliłam na trzy kolejne rozdziały zatytułowane: 1) *Konflikty egzystencjalne w narracjach młodych dorosłych. Metodologia badań*; 2) *Znaczenia przypisane konfliktom egzystencjalnym* oraz 3) *Postawy wobec konfliktów egzystencjalnych*.

Celem badań uczyniłam poznanie znaczeń, jakie młodzi dorośli w wieku od 20 do 31 roku życia nadają doświadczanym przez siebie konfliktom. Przyjęłam szerokie rozumienie znaczenia, obejmujące swoim zakresem złożony kompleks zjawisk i rozległych implikacji, w tym postawy wobec konfliktów oraz ich rolę w kształtowaniu tożsamości młodych dorosłych. Konflikt potraktowałam jako konstrukt, pewną ramę pojęciową, *pojęcie konceptualne używane*

---

¹ Moskalewicz, J., Wciórka, J. (red.) 2021. Kondycja psychiczna mieszkańców Polski: raport z badań. *Kompleksowe badanie stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa i jego uwarunkowań - EZOP II*".

do opisania zjawiska będącego przedmiotem zainteresowania teoretycznego, odnoszące się do istoty i przejawów fenomenów, których nie da się bezpośrednio zaobserwować².

Pragnąc wejrzeć w świat osób badanych, odczytać ich wielowymiarowe doświadczenia i przeżycia, a także uchwycić złożony kontekst doświadczania przez nich konfliktów egzystencjalnych, zdecydowałam się na zastosowanie badań biograficznych. Posłużyłam się przy tym triangulacją metodologiczną, wykorzystując analizę (wywołanych) dokumentów osobistych oraz wywiad narracyjny. Dokumenty osobiste (biograficzne) zebrałam od trzynastu osób, którzy opisali w nich swoje doświadczenia ujęte pod postacią dylematów, rozterek, dramatów, kryzysów egzystencjalnych i innych napięć. Wywiady narracyjne przeprowadziłam z dziesięcioma osobami, postępując zgodnie z dyrektywami metodologicznymi zaproponowanymi przez Fritza Schütza. Do wywiadów zaprosiłam osoby, wyłonione zgodnie z zasadą doboru celowego, tj. osoby znajdujące się w okresie wczesnej dorosłości, w życiu których pojawił się przynajmniej jeden z następujących problemów życiowych: śmierć osób najbliższych, przemoc, choroba, doświadczenie pogardy i odmowy uznania ze strony otoczenia, niepowodzeń w realizacji własnych marzeń czy też trudności w nawiązaniu relacji interpersonalnych. Przyjęłam, że zastosowane kryterium pozwoli mi uchwycić szerokie spektrum doświadczeń ludzkich w zakresie konfrontowania się człowieka z własną wolnością, losem, skończonością i samotnością. Starłam się wyodrębnić przypadki kontrastowe, tj. uwzględnić biografie osób, które poradziły sobie z problemami oraz te, które poniosły w tym zakresie porażkę biograficzną. Wybór osób znajdujących się w okresie wczesnej dorosłości nie był przypadkowy. Zależało mi na tym, aby w badaniu uczestniczyły osoby, które posiadają już określony status tożsamości, a jednocześnie poszukują głębszych relacji z osobami, które dają im nadzieję na dopełnienie ich tożsamości³.

Podstawową kategorią pojęciową, wokół której zorganizowałam moje poszukiwania badawcze, uczyniłam konflikt, skupiając swoją uwagę na jego źródłach, sposobach jego rozumienia, przyjętych wobec niego postawach oraz wynikających z nich konsekwencji. Z uwagi na fakt, iż badania prowadziłam w nurcie interpretatywnym, interesowały mnie przede wszystkim znaczenia, jakie badani nadają swoim doświadczeniom, przeżyciom, wydarzeniom i drugiemu człowiekowi w określonych kontekstach ich życia⁴. Nie mniej istotna była chęć odsłonięcia szerszego układu społecznego, złożonego kontekstu okoliczności zewnętrznych

---

² Edwards, J. R., Bagozzi, R. P. 2000. *On the nature and direction of relationships between constructs and measures*. Psychological Methods, 5 (2), pp. 155-174, s. 156.

³ Erikson, E. H. 2002. *Dopełniony cykl życia*. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.

⁴ Dróżka, W. 2014. *Badania biograficzne w pedagogii. Stan i kierunki ewolucji*. Przegląd Badań Edukacyjnych, nr 19 (2), s. 211–234; Lalak, D. 2010. *Życie jako biografia. Podejście biograficzne w perspektywie pedagogicznej*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”, s. 185

skutkujących uwikłaniem podmiotu w problematyczne uwarunkowania losowe i relacyjne. W tym ujęciu zależało mi przede wszystkim na rozpoznaniu sił pozwalających jednostce na przekształcanie siebie i otaczającego ją świata, a także sił blokujących jej działania i dążenia.

Analiza zebranych materiałów biograficznych polegała na uporządkowaniu dokumentów pod kątem zawartych w nich myśli, zrekonstruowaniu przekonań i sposobów myślenia badanych, a także wnioskowaniu o zjawiskach, procesach i postawach ludzkich głównie poprzez ustalenie i opisywanie cech formalnych i treściowych tychże dokumentów⁵. W procesie analizy centralne miejsce zajęło kodowanie, polegające na wyszukiwaniu i etykietowaniu kategorii analitycznych, a następnie nadawaniu im określonych znaczeń⁶.

Analiza zebranych wywiadów narracyjnych polegała natomiast na odtworzeniu historii życia narratorów ze szczególnym uwzględnieniem rekonstrukcji znaczeń, jakie przypisują oni swoim doświadczeniom biograficznym⁷. Została ona przeprowadzona wielopoziomowo i wieloetapowo, obejmując swoim zakresem analizę formalną, opis strukturalny oraz analityczną abstrakcję. Najważniejszym etapem przeprowadzonego procesu badawczego było wyodrębnienie i scharakteryzowanie struktur procesowych, ilustrujących różne sposoby ujmowania i interpretowania przez badanych ich dotychczasowego życia. W trakcie analizy pod uwagę wzięłam zatem: biograficzne schematy działania, wzorce instytucjonalne, przemiany tożsamościowe i trajektorie cierpienia⁸.

5.2. Wyniki badań empirycznych

Analiza dokumentów osobistych pozwoliła mi na skonstruowanie ogólnej mapy znaczeń, obrazującej różne sposoby interpretowania przez narratorów doświadczanych przez nich konfliktów. Wnioski, jakie zebrałam w trakcie tej fazy badań, uświadomiły mi zarazem niewystarczalność zastosowanej techniki badawczej i utwierdziły mnie w przekonaniu o konieczności spojrzenia na badane zjawisko jeszcze z innej perspektywy badawczej. Zrekonstruowanie pełnych profili biograficznych, odtworzenie organizacji i struktury doświadczeń życiowych narratorów, a także uchwycenie perspektywy pedagogicznej rozwoju

---

⁵ Pilch, T., Bauman, T. 2001. *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”, s. 35; Wysocka, E. 2006. *Podstawowe techniki diagnostyczne w psychologii i pedagogice* [w:] E. Jarosz, E. Wysocka (red.). *Diagnoza psychopedagogiczna. Podstawowe problemy i rozwiązania*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak, s. 51-105. s. 76.

⁶ Rubacha, K. 2008. *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne. s. 263.

⁷ Schütze, F. 1983. *Biographieforschung und narratives Interview*. *Neue Praxis*, 13(3), S. 283-293; Kaźmierska, K. 2004. *Wywiad narracyjny jako jedna z metod w badaniach biograficznych*. *Przegląd Socjologiczny*, t. 53/1, s. 74-96..

⁸ Schütze F. 2012. *Analiza biograficzna ugruntowana empirycznie w autobiograficznym wywiadzie narracyjnym. Jak analizować autobiograficzne wywiady narracyjne*. Przeł. K. Waniek [w:] K. Kaźmierska (red.). *Metoda biograficzna w socjologii*. Antologia tekstów. Kraków: Nomos, s. 141–278.

człowieka stało się w pełni możliwe dopiero po przeprowadzeniu badań z użyciem obu technik (tj. analizy dokumentów osobistych i wywiadu narracyjnego).

Podstawowym kryterium różnicującym narracje uczyniłam postawę wobec konfliktów. Na podstawie analizy zebranego materiału badawczego wyodrębniłam trzy typy postaw: ucieczki, buntu oraz męstwa bycia. Zrekonstruowanie kontekstu zdarzeń i przebiegu życia badanych osób stało się zarazem okazją do odtworzenia organizacji i struktury doświadczeń biograficznych skutkujących przyjęciem jednej z wyżej wymienionych postaw.

Postawa ucieczki ilustruje *upadanie*, uchylanie się od przejęcia odpowiedzialności i obowiązku własnego rozwoju poprzez zaniechanie działania i zamknięcie się we własnym świecie, wejście w rolę ofiary, a także wybór strategii zapomnienia, konformizmu lub przetrwania. Człowiek reprezentujący postawę ucieczki postrzega swój los wyłącznie w kategoriach przeznaczenia, rezygnując z angażowania się w jakiegokolwiek poważniejsze projekty. Poddając się logice nieszczęścia, nieświadomie pogrąża się w spirali porażek i cierpienia. W analizowanych przeze mnie narracjach przyjęcie postawy ucieczki poprzedzone zostaje doświadczeniem porażki związanej z pokonywaniem kryzysów rozwojowych, co wiąże się z kolei z obecnością w życiu narratorów wysoce niekorzystnych uwarunkowań środowiskowych, utrudniających im zgromadzenie odpowiednich sił witalnych i zapasów energii życiowej. Nierozwiązanie kryzysu wcześniejszych okresów rozwojowych powoduje zamęt tożsamościowy, trudności z identyfikacją z określonymi wartościami, brak ufności, a przede wszystkim brak poczucia istotności własnego *ja*. Osoby przyjmujące postawę ucieczki prezentują swoje biografie z perspektywy doświadczenia trajektorii cierpienia, trajektorii, której nie są w stanie zatrzymać. Postrzegają oni świat jako wrogi, pozbawiony sensu, chaotyczny, pełen przeszkód i trudów, traktując konflikt jako źródło rozpacz i przyczynę poczucia głębokiego osamotnienia.

Postawa buntu obrazuje z kolei walkę z wyższą koniecznością, protest przeciw bolesnym zrządzeniom losu, nieznanym siłom czy też niekorzystnym uwarunkowaniom środowiskowym. Historie ilustrujące przyjęcie postawy buntu nazwałam narracjami kontestacyjnymi. Ich właściwością jest postrzeganie konfliktu egzystencjalnego jako źródła głębokiej frustracji, czegoś, z czym próbuje się bezskutecznie walczyć. Konsekwencje przyjęcia tej postawy mogą być dwojakie. Zdarza się, że przeradza się ona w agresję, wrogość i bezsensowną walkę z otoczeniem i losem, skutkując doświadczeniem coraz wyższego poziomu konfliktu. Przyjęcie postawy buntu poprzedzone jest w tym przypadku doświadczeniem pogardy i braku uznania. W przytoczonych biografiami dominująca pozostaje struktura trajektorii cierpienia, którą badani próbują od siebie odsunąć za pomocą

destrukcyjnych zachowań i kontestacyjnych działań podejmowanych w opozycji do świata. Czując się atakowani, wybierają zachowanie ofensywne, pogrążając się w chaosie.

Zdarza się również, że postawa buntu ma charakter względnie trwały, tj. zostaje przyjęta głównie pod wpływem nagłych, nieoczekiwanych wydarzeń losowych, uniemożliwiających zrealizowanie własnych marzeń i ściśle skonkretyzowanych planów. Kiedy człowiek uświadamia sobie w końcu bezowocność prowadzenia zacieklej walki, doświadcza przemiany biograficznej, rozpoznając zarazem nowe możliwości własnego rozwoju. Co ważne, w analizowanych przeze mnie narracjach przemiana tożsamościowa skutkująca zastąpieniem postawy buntu zaangażowaniem zostaje poprzedzona osiągnięciem dojrzałej tożsamości, opartej na wartościach. Posiadanie stabilnych, dojrzałych i zintegrowanych sądów o własnej osobie pozwala narratorom *posklejać pęknięcia* i zrekonstruować własną tożsamość.

Jak pokazują przeanalizowane przeze mnie biografie, przyjęcie destrukcyjnych postaw wobec doświadczanych przez siebie konfliktów powiązane jest z brakiem uznania obiektywnych sprzeczności wpisanych w istnienie ludzkie i, co za tym idzie - nieakceptowaniem własnej sytuacji egzystencjalnej. Człowiek zużywa wówczas wszystkie siły witalne na nieustanne analizowanie swoich nieszczęść lub walkę z nieuchronnym losem. Jest skoncentrowany na zadawnionych urazach i krzywdach, nie dostrzegając innych perspektyw znaczeniowych. Przyjmując roszczeniową postawę wobec rzeczywistości, biernie oczekuje, aż jego żale zostaną wysłuchane a potrzeby zaspokojone. Niemożność zadomowienia się w świecie rodzi poczucie *bezdomności egzystencjalnej*, manifestującej się pod postacią bezmyślnego podążania za tym, co powierzchowne i ulotne, ucieczką od rzeczywistości w świat pozorów i marzeń, czy też utraty wiary w sens podejmowanych działań. Narratorzy reprezentujący destrukcyjne postawy postrzegają konflikt w kategoriach trudnego do opanowania chaosu, rozprzestrzeniającego się w różnych sferach ich życia, jako zjawisko mające wyłącznie niszczycielski charakter, wywołujące w nich poczucie głębokiej bezsilności, gniewu lub frustracji.

Trzecia wyodrębniona przeze mnie postawa to męstwo bycia, ilustrująca podejmowanie zdecydowanego działania wbrew przeciwnościom losu. Postawa ta opiera się na sile moralnej człowieka, poczuciu obowiązku i przekonaniu o mocy własnej wolności. Narratorzy reprezentujący ową postawę próbują zrozumieć wezwanie sumienia, dokonując świadomego wyboru uczestnictwa w wydarzeniach losowych. Stojąc w obliczu serii wyzwań, wykazują się znaczną refleksyjnością, podejmując działania mające na celu obronę własnej podmiotowości i napełnienie życia sensem. Konflikty egzystencjalne traktują jako impuls do przekraczania istniejących ograniczeń, poszukiwania szyfrów transcendencji, nowych dróg i rozwiązań.

Doświadczeniem, które poprzedza przyjęcie postawy męstwa bycia, jest w analizowanych przeze mnie narracjach konfrontacja z nagromadzonym wcześniej potencjałem trajektoryjnym. Ten ostatni nie uaktywnia się jednak, lecz zostaje zneutralizowany dzięki usilnym dążeniom do realizacji własnych planów biograficznych i wykorzystaniu sił witalnych pod postacią ufności, wolnej woli, wyobraźni i wierności.

Narratorzy przyjmujący postawę męstwa bycia konstruują opowieści ilustrujące proces nabywania dojrzałej tożsamości, dla której charakterystyczna jest eksploracja, podejmowanie różnego rodzaju zobowiązań, a przede wszystkim poszukiwanie wartościowych punktów odniesienia dla własnego rozwoju. Tego typu narracje cechuje otwartość planu biograficznego i odrzucenie przez jej autorów sztywnej wizji przyszłości. Realizacji planów życiowych towarzyszy zatem gotowość do ich modyfikacji, poszukiwania nowych korzeni zadomowienia się w świecie i nieustannego odnawiania ukrytej energii.

Tym, co pozwala narratorom kształtować, a zarazem zachować poczucie stałości, spójności i wewnętrznej integralności mimo doświadczanych sprzeczności, są z jednej strony prorozwojowe uwarunkowania środowiskowe, dostarczające im budujących wzorów postępowania, z drugiej strony stosowanie przez nich różnego rodzaju praktyk scalających ich trudne doświadczenia, przeżycia i wydarzenia w jedną sensowną całość znaczeniową. Na podstawie przeprowadzonej analizy szczególne znaczenie przypisałam: 1) refleksyjności polegającej na nieustannym negocjowaniu znaczeń, podawaniu w wątpliwość przyjętych rozwiązań, podważaniu oczywistych sądów, zyskiwaniu nowych punktów odniesienia, a także uzgadnianiu różnych, często sprzecznych racji, odmiennych pozycji i stanowisk; 2) zaangażowaniu polegającym na poświęceniu się sprawie i drugiemu człowiekowi, oddaniu się swojej pasji, twórczemu działaniu przy jednoczesnym utrzymywaniu i nieustannemu odbudowywaniu łączności ze światem i drugim człowiekiem oraz 3) przeżywaniu i realizowaniu wartości nadziei, wiary, heroicznej odwagi, wolności i miłości. Stosowanie przez narratorów praktyk scalających tożsamość wiąże się z wytrzymywaniem twórczego napięcia i afirmowaniem własnego istnienia mimo jego niedoskonałości i ograniczeń.

Na zakończenie tej części autoreferatu pragnę podkreślić, iż każde kolejne sięgnięcie w głąb problematyki filozofii i pedagogiki egzystencjalnej otwierało przede mną nieznanne obszary wiedzy, podsuwając nowe perspektywy spojrzenia na analizowane problemy.

5.3. Ocena całościowa rozprawy habilitacyjnej

Za główne osiągnięcia omawianej dysertacji naukowej, które mogą stanowić wkład w rozwój pedagogiki, uznaję:

- zaprojektowanie koncepcji wychowania biorącej za punkt wyjścia problematykę konfliktu egzystencjalnego obrazującego problematyczność i złożoność istnienia ludzkiego;
- opracowanie konfliktu egzystencjalnego jako kategorii pedagogicznej, ukazanie źródeł konfliktu w ujęciu filozofii egzystencjalnej oraz zobrazowanie ich kontekstów pedagogicznych;
- dokonanie konceptualizacji egzystencjalno-personalistycznych podstaw wychowania poprzez zastosowanie nowych sposobów opisu, uściślenie pojęć oraz połączenie ich w nowe całości;
- całościowe zestawienie form oddziaływania pedagogicznego uwzględniające złożone uwarunkowania egzystencjalne istnienia ludzkiego, adekwatne do wizji człowieka w pedagogice egzystencjalno-personalistycznej;
- przywrócenie właściwej rangi wielu *zapomnianym* zagadnieniom pedagogicznym, spojrzenie na nie z innej niż do tej pory perspektywy i odczytanie ich w nowy sposób;
- zobrazowanie w nowym świetle szeregu aspektów związanych z kształtowaniem własnej tożsamości dzięki dopełnieniu problematyki psychospołecznej o perspektywę egzystencjalną oraz uwzględnienie wzajemnego oddziaływania uwarunkowań egzystencjalnych i środowiskowych;
- stworzenie typologii postaw przyjmowanych przez narratorów wobec doświadczanych przez nich konfliktów egzystencjalnych na podstawie kontrastowego porównywania biografii;
- sprofilowanie układów doświadczeń biograficznych skutkujących przyjęciem jednej z wyżej wymienionych postaw;
- stworzenie typologii narracji ze względu na sposób postrzegania przez badanych obiektywnych sprzeczności egzystencjalnych;
- zestawienie praktyk scalających tożsamość w kontekście doświadczania przez człowieka konfliktów egzystencjalnych.

Zdaję sobie sprawę, że omawiana praca nie wyczerpuje całkowicie problematyki konfliktów egzystencjalnych w ujęciu filozoficznym i pedagogicznym. Z pewnością można poczynione przeze mnie ustalenia uczynić przedmiotem kolejnych badań, rozszerzając ich

obszar o nowe konteksty pedagogiczne. Moim zdaniem inspirujące mogłoby być przeprowadzenie badań w wybranej grupie badanych, stosując w większym niż do tej pory zakresie triangulację metodologiczną, wykorzystując dodatkowo analizę korpusową zebranych wywiadów narracyjnych, a także stosując kwestionariusze mające na celu określenie statusu tożsamości badanych osób.

Rozprawę traktuję jako kontynuację poszukiwań myślicieli zajmujących się problematyką pedagogiki egzystencjalno-personalistycznej, przy czym - co chciałabym tu podkreślić - moja autorska wizja pedagogiki egzystencjalno-personalistycznej różni się pod pewnymi względami od tych już zrekonstruowanych. Jej znakiem rozpoznawczym jest przede wszystkim wyeksponowanie złożoności, sprzeczności i problematyczności istnienia człowieka, i, co się z tym wiąże - potrzeby podejmowania bardziej kompleksowych, wielokierunkowych i wielopłaszczyznowych oddziaływań wychowawczych.

VI. INNE FORMY AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ

6.1. Granty i projekty badawcze

Ważnym elementem mojego rozwoju naukowego był udział w różnego rodzaju przedsięwzięciach mających na celu pozyskanie grantów badawczych. W ramach mojej działalności naukowej uczestniczyłam w kilku projektach.

Granty zrealizowane:

- W roku 2018 wzięłam udział w pierwszej edycji konkursu Prezydenta Miasta Płocka na finansowanie grantów badawczych realizowanych w ramach zadania *Współpraca z wyższymi uczelniami*. Uzyskałam wówczas grant na lata 2018-2019 na realizację projektu badawczego: *Doświadczenie konfliktów w życiu człowieka. Perspektywa teoretyczna i empiryczna*. Projekt badawczy obejmował m.in. prowadzenie badań naukowych na terenie Niemiec i Wielkiej Brytanii oraz udział w konferencji międzynarodowej.
- Uczestniczyłam również jako członek zespołu badawczo-szkoleniowego w projekcie *Talent - Wiedza - Umiejętności* (luty- marzec 2018 roku) realizowanego przez Miejski Urząd Pracy w Płocku. W ramach projektu przeprowadziłam badania dotyczące opinii osób bezrobotnych na temat ich oczekiwań życiowych i zawodowych, a także cykl wykładów na temat świadomego kształtowania własnego rozwoju zawodowego.

Złożone wnioski o projekty badawcze:

- W 2023 roku wzięłam udział - jako członek zespołu projektowego - w przygotowaniu wniosku pod tytułem *Welcome to Płock - budowanie potencjału Akademii Mazowieckiej w Płocku w zakresie umiędzynarodowienia*. Wniosek został złożony do Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej w ramach programu *Welcome to Poland*. Wniosek nie został jeszcze rozstrzygnięty. W przypadku pozytywnego jego rozpatrzenia, zdobyte środki finansowe zostaną przeznaczone na sfinansowanie tłumaczenia publikacji naukowej i wydania jej za granicą.
- W 2023 roku złożyłam jako kierownik projektu wniosek do Ministerstwa Edukacji i Nauki w konkursie *Nauka dla Społeczeństwa II*. Zaplanowany projekt zatytułowałam *Badanie uwarunkowań i mechanizmów kształtowania tożsamości współczesnej młodzieży*. Nadrzędnym celem projektu jest podnoszenie jakości i dążenie do przełomowości badań naukowych oraz umiędzynarodowienie polskiej nauki.

Wnioski nie rozstrzygnięte pozytywnie

- W celu zdobycia środków na zaplanowaną przeze mnie kwerendę biblioteczną w Niemczech aplikowałam również o stypendium na przeprowadzenie badań w Bibliotece Państwowej w Berlinie. Konkurs odbywał się pod hasłem: *Stipendienprogramm der Stiftung Preußischer Kulturbesitz*.

Wnioski złożone o realizację projektów popularnonaukowych

- W 2022 roku uczestniczyłam jako członek zespołu projektowego w przygotowaniu wniosku pod nazwą *Mazowieckie Spotkania z Nauką*. Wniosek został złożony do Ministerstwa Edukacji i Nauki w ramach programu *Społeczna Odpowiedzialność Nauki II*. Wniosek nie został jeszcze rozstrzygnięty.

6.1. Konferencje krajowe i zagraniczne

Koncepcje moich badań krystalizowały się nie tylko w trakcie mojej samodzielnej pracy naukowej, lecz również podczas dyskusji naukowych, m.in. w ramach udziału w konferencjach międzynarodowych i krajowych. Wymienię najważniejsze z nich:

- Włochy, Neapol, 15.11.-17.11.2018 r. International Conference: *Surviving and Thriving: Education in Times of Change. „Happiness, Capabilities, and Opportunities”*.
PREZENTACJA: *Critical perspectives on the happiness and freedom in the view of conflict experience*.
- Wielka Brytania, Brighton, 29.07.-01.07.2018 r. European Conference on Education.

PREZENTACJA: *Existential Perspective on the Phenomenon of Conflict in Human Life and Its Educational Implications.*

- Warszawa, 16.05-17.05.2018 r. Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Wartości w europejskich systemach edukacyjnych.

PREZENTACJA: *Dostrzeganie wartości i sensu w doświadczaniu konfliktów. Implikacje pedagogiczne.*

- Gdańsk, 12.06.-13.06.2017 r. International Conference: Educational Role of Language Social and Cultural Determinants (Second conference of the Word Didactics series).

PREZENTACJA: *Language education with special attention paid to bilingualism. An ontological perspective.*

- Warszawa, 18.09.– 20.09.2019 r. X Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny. Pedagogika i edukacja wobec kryzysu zaufania, wspólnotowości i autonomii.

PREZENTACJA: *Pedagogika wobec konfliktów w życiu człowieka. Perspektywa personalistyczno-egzystencjalna.*

- Poznań, 20.09. – 22.09.2022 r. XI Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny. Przesilenie. Budujmy Lepszy Świat w sobie i pomiędzy nami.

PREZENTACJA: *Konflikty egzystencjalne w narracjach młodych dorosłych. Implikacje pedagogiczne.*

- Białystok, 21.09.-23.09.2016 r. IX Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny. Ku życiu wartościowemu. Idee – koncepcje – praktyki.

PREZENTACJA: *Poczucie bezradności w relacjach międzyludzkich. Implikacje pedagogiczne.*

- Olsztyn, 22.09.-23.09.2011 r. Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Pedagogika wobec stereotypów.

PREZENTACJA: *Stereotypy płci w podręcznikach do nauki języka obcego.*

- Lublin, 6.09.- 08.09.2010 r. Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego: Niezwykły uczeń - indywidualne potrzeby edukacyjne w nauce języków obcych.

PREZENTACJA: *O różnicach między płciami w kontekście uczenia się języków obcych.*

6.2. Wykłady gościnne

W ramach współpracy naukowej z przedstawicielami uniwersytetów zagranicznych poprowadziłam łącznie 9 wykładów gościnnych w Niemczech, Albanii, Gruzji i Czarnogórze. Sześć z nich wygłosiłam w języku niemieckim, a trzy w języku angielskim.

Miejscowość	Nazwa Uczelni	Data	Tematy wykładów
Eichstätt-Ingolstadt	Die Katholische Universität	02.12.2022r.	<i>Existenzphilosophie und Pädagogik</i>
Eichstätt-Ingolstadt	Die Katholische Universität	15.01.2023-30.01.2023r.	<i>Existenzielle Konflikte und deren pädagogische Implikationen (cykl wykładów)</i>
Tirana	European University of Tirana	09.02.2023r.	<i>Conflicts from the perspective of existential philosophy and pedagogy.</i>
Tibilisi	International Black Sea University	22.03.2022r.	<i>Existential pedagogy and philosophy</i>
Podgorica	Mediterranean University	20.04.2023r.	<i>Existentialism and contemporary culture with special focus on pedagogy</i>

6.3. Udział w seminariach i członkostwo w towarzystwach naukowych

Projekty badawcze konsultowałam z przedstawicielami świata nauki, w tym uczestnikami różnych seminariów naukowych. Spotkania, w jakich uczestniczyłam, były okazją do wymiany myśli i przedyskutowania planów naukowych, a także własnych wątpliwości.

- Od 2018 roku uczestniczę w Ogólnopolskim Seminarium Doktorskim i Podoktorskim prowadzonym przez prof. dr. hab. Bogusława Śliwerskiego, dr hab. Magdę Karkowską oraz dr hab. Alinę Wróbel. Spotkania są cykliczne i odbywają w Uniwersytecie Łódzkim, na Wydziale Nauk o Wychowaniu. W ramach seminarium miałam okazję trzy razy zaprezentować moje przemyślenia, ustalenia i wyniki badań własnych:

1) *Konflikt jako kategoria teoretyczna i badawcza w pedagogice filozofii egzystencjalno-personalistycznej* (4 listopada 2018 r.)

2) *Doświadczenie konfliktów w świetle filozofii egzystencjalno-personalistycznej. Implikacje pedagogiczne*

– konsultacja monografii (26 października 2020 r.)

3) *Doświadczenie konfliktów w świetle filozofii egzystencjalno-personalistycznej. Implikacje pedagogiczne*

– konsultacja monografii (14 grudnia 2020 r.)

- Od 2018 roku biorę udział w seminariach naukowych organizowanych przez ks. prof. dr hab. Jarosława Michalskiego. Spotkania odbywają się w Akademii Mazowieckiej w Płocku. Każdorazowo zapraszani są na nie goście z zewnątrz (profesorowie i doktorzy). W ramach seminarium miałam możliwość podzielić się z innymi uczestnikami seminarium efektami swoich badań:
  - Prezentacja projektu badawczego wpisującego się w koncepcję rozprawy habilitacyjnej pt. *Pedagogika wobec konfliktów w życiu człowieka. Perspektywa egzystencjalna* (25 maja 2018 r.).
- Od 2018 roku biorę udział w pracach Zespołu Pedagogiki Młodzieży, który istnieje przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

Dopełnieniem mojej aktywności naukowej w wyżej wymienionym zakresie jest udział w kilku towarzystwach naukowych. Jestem członkiem następujących towarzystw naukowych:

- Towarzystwo Naukowe Płockie
- Polskie Towarzystwo Pedagogiczne
(Przewodnicząca Oddziału PTP w Płocku, Delegatka na Posiedzenie Walne Zarządu Głównego PTP/ 2023)
- Towarzystwo Kultury Języka

6.4. Staże naukowe

Swoją aktywność naukową realizowałam również za granicą. Przyjmowała ona zróżnicowane formy i miała różny zakres. W tym miejscu chciałabym wymienić następujące działania:

- Zrealizowałam trzy kwerendy naukowe w bibliotekach zagranicznych w Niemczech i Wielkiej Brytanii:
  - Kwerenda w Niemieckiej Bibliotece Narodowej we Frankfurcie nad Menem, 03.12.2018 – 21.12.2018 r.
  - Kwerenda w Niemieckiej Bibliotece Narodowej w Lipsku, 01.09.2019- 15.09.2019 r.
  - Kwerenda w Brytyjskiej Bibliotece Narodowej w Londynie, 16.06.2019- 23.06.2019 r.

- Odebrałam wizytę studyjną na Uniwersytecie Kolońskim w Niemczech w dniach 23-29.10.2022 r. W ramach wizyty studyjnej miałam okazję uczestniczyć w prelekcjach i dyskusjach dotyczących współpracy narodowej oraz prowadzonych na Uniwersytecie badań naukowych.
- W ramach programu Erasmus w dniach 17.04. – 22.04.2023 r. odebrałam wizytę w Podgoricy. Podczas pobytu na Uniwersytecie poprowadziłam zajęcia dla studentów oraz wygłosiłam wykład plenarny.

VII. OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE I ORGANIZACYJNE

Ustalenia, które poczyniłam w zakresie pedagogiki i filozofii egzystencjalnej oraz mechanizmów powstawania i rozwiązywania konfliktów międzyludzkich, znalazły potwierdzenie w sferze mojej działalności zawodowej. Umiejętności i zdobytą wiedzę wykorzystuję jako mediator, wykładowca, promotor prac licencjackich na kierunku pedagogika, a także organizator różnego rodzaju przedsięwzięć, w tym studiów podyplomowych oraz działań o charakterze popularnonaukowym.

7.1. Działalność w zakresie popularyzacji nauki

- Byłam główną inicjatorką i organizatorką projektu pt. *Płockie spotkania z nauką*. Wydarzenie zostało objęte honorowym patronatem Marszałka Województwa Mazowieckiego. W okresie od 01.01.2022 r. do 30.06.2022 r. zorganizowałam cykl wykładów otwartych skierowanych do wszystkich mieszkańców miasta Płocka i okolic. Realizacja projektu była możliwa dzięki wsparciu finansowemu z Urzędu Marszałkowskiego w kwocie 27.000,00 zł. Wykłady zostały wygłoszone przez wykładowców Akademii Mazowieckiej w Płocku, specjalizujących się w określonych obszarach wiedzy psychologicznej, językoznawczej, socjologicznej i pedagogicznej.
- Przez wiele lat współpracowałam z Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Płocku. Prowadziłam wykłady plenarne oraz kursy języka niemieckiego dla seniorów. Wykłady plenarne dla seniorów Uniwersytetu Trzeciego Wieku:
  - Temat wykładu: *Konflikty w rodzinie a dialog międzypokoleniowy*, 08.05.2017 r.;
  - Temat wykładu: *Wybrane aspekty konfliktów międzyludzkich*, 12.03.2019 r.
- Prowadziłam wykłady dla osób bezrobotnych, pracowników różnych instytucji publicznych, a także dla osób odbywających karę pozbawienia wolności w Zakładzie

Karnym w Płocku.

- Za swoje osiągnięcie promujące naukę uznaję również propagowanie twórczości Władysława Broniewskiego poprzez udział w corocznie organizowanych konkursach wielojęzycznych w Książnicy Płockiej im. Władysława Broniewskiego w Płocku.
- Na koniec chciałabym podkreślić także mój udział w corocznie organizowanych Powiatowych Konkursach Wiedzy o Francji, Niemczech, Rosji i Wielkiej Brytanii w szkołach ponadpodstawowych, m.in. w Zespole Szkół im. Stanisława Staszica w Gąbinie.

7.2. Działalność w zakresie organizacyjnym

W Uczelni, w której pracuję, wykonuję szereg działań o charakterze organizacyjnym, związanych m.in. z pełnionymi funkcjami.

- Od 2020 r. jestem Dziekanem Wydziału Nauk Humanistycznych i Informatyki Akademii Mazowieckiej w Płocku. Kieruję bieżącą działalnością wydziału, organizuję i kontroluję proces dydaktyczny na poszczególnych kierunkach studiów (pedagogice, pracy socjalnej, filologii angielskiej, psychologii, informatyce, nowych mediach, pedagogice specjalnej, pedagogice przedszkolnej i wczesnoszkolnej). Dbam o rozwój wydziału i sprawuję nadzór nad działalnością dydaktyczną pracowników wydziału. Współpracuję z kierownikami kolegiów w zakresie prowadzenia działalności naukowej.
- Od 2015 r. jestem też Pełnomocnikiem Rektora ds. Jakości Kształcenia. Jestem odpowiedzialna za prawidłowe funkcjonowanie ogólnouczelnianego systemu zapewniania jakości kształcenia. Koordynuję działania ogólnouczelniane służące ewaluacji i podnoszeniu jakości kształcenia, a także działania w ramach przygotowania poszczególnych kierunków do akredytacji przed Polską Komisją Akredytacyjną.
- W latach 2017-2019 pełniłam funkcję kierownika studiów podyplomowych. Byłam główną inicjatorką i organizatorką dwóch kierunków studiów: *Rozwój osobisty - studia coachingu* (2017/2018) oraz *Negocjacje i mediacje* (2018/2019). Do moich obowiązków należała m.in. organizacja studiów i nadzór nad ich przebiegiem, opracowanie programu studiów podyplomowych oraz organizacja zajęć.
- W latach 2008-2016 byłam członkiem Senatu Uczelni, opiniując różnego rodzaju uchwały, strategie rozwoju Uczelni oraz sprawozdania z realizacji działań podejmowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne Uczelni.

- Przez wiele lat pełniłam funkcję uczelnianego opiekuna praktyk zawodowych, nadzorując praktyki zawodowe studentów kierunku pedagogika.
- Ważnym obszarem mojej aktywności organizacyjnej była współpraca z innymi pracownikami Uczelni w ramach przygotowywania do Ministerstwa Edukacji i Nauki wniosków o pozwolenie na uruchomienie nowych kierunków studiów. Brałam aktywny udział m.in. w pracach nad uruchomieniem studiów II stopnia na kierunku pedagogika (w 2014 roku) oraz studiów I stopnia na kierunku Nowe Media (w 2016 roku), projektując efekty uczenia się i programy studiów. W roku akademickim 2021/2022 byłam główną osobą odpowiedzialną za przygotowanie wniosku o pozwolenie na uruchomienie pięcioletnich studiów magisterskich na kierunku psychologia.
- W latach 2009-2014 uczestniczyłam w organizacji konferencji naukowych: krajowych oraz międzynarodowych. Byłam koordynatorem: 1) V Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: *Język - literatura - kultura: konteksty glottodydaktyczne*: 9-10 maja 2011 r., Soczewka/Płock; 2) II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: *Interdyscyplinarność w glottodydaktyce: język - literatura – kultura*: 14-15 maja 2007 r., Soczewka/Płock; 3) III Międzynarodowej Konferencji Naukowej: *Interdyscyplinarność w glottodydaktyce: język - literatura – kultura*: 18-19 maja 2009 r., Soczewka/Płock; 4) Konferencji Ogólnopolskiej: *Aktywność osób starszych - moda czy konieczność?*, 21 listopada 2012 r., Płock.
- Zasiadałam w Komitecie naukowym i prezydium komitetu naukowego: 1) IX Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej *W drodze ku wartościom. Studenckie interdyscyplinarne badania naukowe*, 11 kwietnia 2019 r.; 2) X Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: *Badania naukowe studentów w trosce o terażniejszość i przyszłość*, 22 kwietnia 2021 r. oraz 3) XI Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, *Teraźniejszość i perspektywy w badaniach studenckich*, 26 kwietnia 2022 r.
- Byłam współorganizatorem: 1) II Konferencji Naukowej *Nauczyciel wobec współczesnych wyzwań. Praca nauczyciela z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych*, Płock, 21 listopada 2019 r., 2) VIII Międzynarodowej Konferencji: *Nowy Wymiar Filologii Języki, Literatura, Językoznawstwo, Kultura* 3) aktualnie: IX Międzynarodowej Konferencji: *Nowy Wymiar Filologii - Języki, Literatura, Językoznawstwo, Kultura*, 29 maja – 4 czerwca 2023 r.

7.3. Działalność w zakresie dydaktycznym

Aktywnością, która w moim odczuciu ma charakter organizacyjno-dydaktyczny, jest udział w dwóch projektach pozanaukowych:

- Udział w projekcie *POWR. Program Praktyk Zawodowych w Państwowych Wyższych Szkołach Zawodowych* (2015- 2016). Celem projektu było podniesienie kompetencji zawodowych studentów Akademii Mazowieckiej w Płocku, pogłębienie ich wiedzy i umiejętności zdobytych w czasie studiów oraz nawiązanie współpracy z potencjalnymi pracodawcami.
- Udział w projekcie *POWR. Podniesienie Jakości Kształcenia w odpowiedzi na potrzeby społeczno-gospodarcze Powr.* (2018-2019). W ramach projektu pracowałam nad dostosowaniem programów studiów do potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego, modyfikując programy studiów na kierunkach: Nowe Media oraz Praca Socjalna.

Wiedzą naukową i praktycznym doświadczeniem zawodowym dzielę się ze studentami studiów licencjackich, magisterskich i podyplomowych.

- Prowadzę przedmioty takie jak m.in.: Mechanizmy powstawania, eskalowania i rozwiązywania konfliktów; Mediacje rodzinne; Mediacje w sprawach karnych i nieletnich; Strategie oraz techniki negocjacyjne i mediacyjne; Rozwiązywanie konfliktów i mediacje w placówkach oświatowych; Negocjacje; Wstęp do nauk o komunikacji; Komunikacja interpersonalna; Metodyka pracy mediatora.
- Przedmioty, które prowadzę, powiązane są z moimi zainteresowaniami badawczymi oraz doświadczeniem zawodowym zdobytym poza uczelnią wyższą. Szczególnie ważne jest dla mnie w tym zakresie doświadczenie, które zdobyłam, prowadząc mediacje w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Płocku oraz mediacje na zlecenie Sądu Okręgowego w Płocku (od 2013 roku).
- W latach 2015-2021 prowadziłam seminaria dyplomowe. Wypromowałam łącznie 40 prac licencjackich z pedagogiki oraz 19 prac dyplomowych na studiach podyplomowych. Jedna z prac napisanych pod moim kierunkiem została nagrodzona w dwóch konkursach (III miejsce w XVI edycji konkursu „Dyplom dla Płocka” oraz w XVI edycji konkursu na najlepszą pracę dyplomową w Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku. Tytuł pracy: „Nauczanie zdalne w okresie pandemii w doświadczeniach studentów oraz uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych”).

VIII. NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

Za swoją działalność organizacyjną, dydaktyczną i naukową otrzymałam łącznie 18 nagród Rektora Uczelni.

- Nagroda specjalna Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku za wzorowe wypełnianie obowiązków oraz wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku – 2002
- Nagroda specjalna Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku za wzorowe wypełnianie obowiązków oraz wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku – 2004
- Nagroda Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku za wzorowe wypełnianie obowiązków oraz wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku – 2007
- Nagroda Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku za wzorowe wypełnianie obowiązków oraz wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku – 2009
- Nagroda Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku za szczególne osiągnięcia dydaktyczne, osiągnięcia organizacyjne, wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni – 2011
- Nagroda Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku za szczególne osiągnięcia dydaktyczne, osiągnięcia organizacyjne, wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni – 2014
- Nagroda Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku za szczególne osiągnięcia organizacyjne, wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni (nagroda indywidualna i zespołowa) – 2015
- Nagroda Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne oraz wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni – 2017
- Nagroda Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku za szczególne osiągnięcia naukowe, wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni – 2018
- Nagroda Rektora Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku za szczególne osiągnięcia naukowe, wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni – 2019
- Nagroda Rektora Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku za szczególne osiągnięcia organizacyjne, wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni – 2021
- Nagroda Rektora Akademii Mazowieckiej w Płocku za szczególne osiągnięcia naukowe, wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni – 2022
- Nagroda Rektora Akademii Mazowieckiej w Płocku za szczególne osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne, wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni – 2022
- Nagroda Rektora Akademii Mazowieckiej w Płocku za przygotowanie wniosku o uruchomienie pięcioletnich studiów magisterskich na kierunku psychologia oraz wkład pracy i zaangażowanie na rzecz rozwoju Uczelni – 2022

- Medal srebrny za długoletnią służbę. Odznaczenie przyznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polski w dniu 26.02.2019 r.

PODSUMOWANIE

W moim przekonaniu podejmowane przeze mnie działania o charakterze naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym układają się w dość spójny, chociaż złożony obraz moich zainteresowań. Odzwierciedlają one etapy drogi, którą przebyłam, poszukując odpowiedzi na stawiane sobie pytania. Kierując się naczelną ideą filozofii egzystencjalnej sugerującą nieustanne podążanie *ku górze*, nie zamierzam zaprzestać mojej aktywności badawczej, wręcz przeciwnie, planuję dalej sukcesywnie rozwijać obszar moich zainteresowań naukowo-badawczych, wnosząc - mam nadzieję - również skromny wkład do dorobku myśli pedagogicznej.